

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ҚОЗОҒИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ БИЛАН ТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ МУЛОҚОТ ҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев ўртасида телефон орқали мулоқот бўлиб ўтди.

Сухбатда давлат раҳбарлари Қозоғистондаги вазиятнинг ривожланиши, республикадаги ҳолатни барқарорлаштириш, тез фурсатда тинчлик ва осойишталикни қайта тиклаш борасида кўрилатган чора-тадбирлар юзасидан фикр алмашдилар.

Ўзбекистон етакчиси Қозоғистоннинг биродар халқи ва раҳбариятини уларнинг мамлакат барқарорлиги ва фаровонлигини таъминлаш йўлидаги саъй-ҳаракатларида доимо қўллаб-қувватлашни яна бир бор тасдиқлади.

ЎЗА

ЎЗБЕКИСТОН ВА ТОЖИКИСТОН ПРЕЗИДЕНТЛАРИ ИККИ ТОМОНЛАМА КУН ТАРТИБИ ВА МИНТАҚАВИЙ ХАВФСИЗЛИКНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИНИ МУҲОКАМА ҚИЛДИЛАР

6 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмоннинг телефон орқали мулоқоти бўлиб ўтди.

Сухбатда давлат раҳбарлари Ўзбекистон — Тожикистон стратегик шериклик муносабатларининг долзарб масалаларини муҳокама қилдилар, шунингдек, минтақадаги вазият, шу жумладан, кўшни Қозоғистонда вужудга келатган ҳолат юзасидан фикр алмашдилар. Икки мамлакат етакчилари ҳозирги воқеаларнинг иштирокчиси бўлган томонларни вазминликка ва вужудга келган

масалаларни тинч йўл билан ҳал қилишга чақирдилар.

Давлат раҳбарлари минтақада тинчлик, барқарорлик ва хавфсизликни таъминлаш борасидаги ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга бундан буён ҳам биргаликдаги саъй-ҳаракатларни қаратишга тайёр эканликларини таъкидладилар.

ЎЗА

ИККИ ДАВЛАТ ЕТАКЧИЛАРИ МИНТАҚАВИЙ АҲАМИЯТГА МОЛИК МАСАЛАЛАР БЎЙИЧА ФИКР АЛМАШДИЛАР

6 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Туркия Республикаси Президенти Режеп Таййип Эрдоғаннинг телефон орқали мулоқоти бўлиб ўтди.

Сухбат давомида икки мамлакат раҳбарлари Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги стратегик шериклик муносабатларининг ҳозирги ҳолати ва истиқболларини, ҳамкорликни янада фаоллаштириш масалаларини муҳокама қилдилар. Шунингдек, Марказий Осиё минтақасидаги вазият, хусусан, Қозоғистонда вужудга келатган ҳолат юзасидан фикр алмашдилар.

Президентлар Қозоғистонда тинчлик ва барқарорликни таъминлашга

қаратилган барча чораларни кўриш зарурлиги тўғрисида умумий фикр билдирдилар.

Шу билан бирга, давлат раҳбарлари вужудга келган ҳолатни тинч йўл билан ҳал қилишнинг ҳамда зўравонлик ва вазият кескинлашуви-га йўл қўймагликнинг муҳимлигини таъкидлаб ўтдилар.

ЎЗА

ИНСОН ҚАДРИ УЧУН

САЛОМАТЛИК — БЕБАҲО НЕЪМАТ

Кардиология ва кардиожарроҳлик соҳасидаги муваффақиятли қадамлар

Бугун халқаро андозалар даражасида тиббий хизмат кўрсатадиган тизимни барпо этиш, халқимизни янада соғломлаштириш ва розилигига эришиш билан боғлиқ кўплаб муҳим вазифалар мамлакатимизнинг янги тараққиёт стратегиясида бош мезон этиб белгиланган “Инсон қадри учун” деган ташкил этиб белгиланган асосини таъкид этади. Жумладан, ҳар бир фуқаронинг малакали тиббий хизматдан фойдаланиш имкониятини ўзида мужассам этган ушбу гоя бугун соғлиқни сақлаш тизимида олиб борилаётган ислохотларда ўз ифодасини топмоқда.

▶ Давоми 2-бетда

ЙИЛ САРҲИСОБИ

Менинг энг катта ишонган кучим, давлатимизнинг энг катта бойлиги — бу ёшлар.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ЯНГИ ЁШЛАР СИЁСАТИ АМАЛДА

Ўзбекистонда 2017–2021 йилларда ёшларга оид давлат сиёсатида амалга оширилган кенг қўламли ислохотлар натижасида ёшларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг орзу-истакларини рўйга чиқариш борасида мутлақо янги тизим яратилди. Буларнинг асоси сифатида Президентимиз Шавкат Мирзиёев ислохотлар дастурининг энг биринчи ва устувор йўналиши ёшлар масаласи этиб белгиланганини таъкидлаш жоиз.

2021 йил барча соҳаларда бўлгани каби ёшлар сиёсатида ҳам амалий ишлар ва тарихий натижалари билан Ватанимиз ва халқимиз тарихида ўчмас из қолдиргани шубҳасиз.

2021 йил айнан қайси жиҳатлари билан ёшлар сиёсатида унутилмас из қолдирди? Буни, аввало, амалга оширилаётган ислохотларни ўзи ва оиласи тақдирида кўриб, амалда ҳис қилаётган инсон сифатида ҳолис таҳлил қилиб кўрсак.

▶ Давоми 3-бетда

МИЛЛАТ ФИДОЙИЛАРИ

ЯНА 120 НАФАР МИЛЛАТПАРВАР АЖДОДИМИЗ ОҚЛАНДИ

Мустақиллик йилларида мамлакатимизда тарихимизни асл ҳолича ўрганиш, юрт озодлиги йўлида жонини фидо қилган аждодларимизнинг номини оқлаш, хотирасига муносиб ҳурмат бажо келтириш, ёш авлодни бой ўтмишимизга юксак эҳтиром руҳида тарбиялаш борасида беқийс ишлар амалга оширилмоқда.

Президентимизнинг 2020 йил 8 октябрдаги “Қатагон қурбонларининг меросини янада чуқур ўрганиш ва улар хотирасини абадийлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармойиши бу борадаги ишларни янги босқичга кўтарди. Мазкур фармойиш ижросини таъминлаш мақсадида республика ишчи гуруҳи тузилди ва “Йул харитаси” тасдиқланди.

Ушбу ҳужжатларда белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш юзасидан олимлар, тегишли давлат ва нодавлат ташкилотлар мутахассислари ҳамкорлигида тизимли иш олиб борилмоқда. Бунинг натижасида ўтган йилнинг август ойида бўлиб ўтган Олий суд мажлисида Ватан озодлиги учун курашган ва ноҳақ айбланган 115 нафар миллатпарвар аждодимизнинг номи оқланган эди.

2022 йил 6 январь куни Олий суд раиси ўринбосари Икром Муслимов раислигида ўтказилган очик суд мажлисида яна

120 нафар шахсга оқлов ҳукми эълон қилинди.

Ушбу жиноят ишлари олтита ҳужжатга жамланган. Жумладан, Урта Осиёдаги Бирлашган давлат сиёсий бошқармаси (БДСБ) хайъатининг 1925 йил 4 сентябрдаги махсус йиғилиш қарорига кўра, **Мирза Ибрагимов Мир Ахур ва бошқалар (jami 43 киши)** СССР ЖКнинг 61-моддаси (*хорижий мамлакатлар ёки ижтимоий гуруҳлар фойдасига оғиш*), қалбаки ҳужжатлардан фойдаланган ҳолда уруш эълон қилиш ҳамда совет давлатига қарши қуролли қаршилик ҳаракатларида иштирок этиш, 67-моддаси (*аксилинкилобий ташкилотларга аъзолик қилиш*) ва 69-модда (*инкилобий ҳаракат ва пролетариат синфига қарши фаол ҳаракат ёки кураш*), яъни фуқаролар уруши вақтида аксилинкилобий ҳукумат тузишда айбли деб топilib, сургун жазосига ҳукм қилинган, уларга тегишли мол-мулк мусодара этилган.

БДСБ Доимий вакили ҳузурдаги Учлик йиғинининг 1930 йил 24 январдаги қарорига кўра, **Аппах Ходжа Асқар Ходжаев ва бошқалар (jami 40 киши)** Ўзбекистон ССР ЖКнинг 78-моддаси (*бандитизм*) совет давлатига қарши қуролли қаршилик ҳаракатларида иштирок этганликда айбли деб топilib, сургун ва энг оғир жазо — отишга ҳукм қилиниб, отилган ва мол-мулк мусодара қилиниши белгиланган.

Худди шу кенгашининг 1930 йил 24 мартдаги баёнига кўра, **Абдурахимов Мирза Ходжа ва бошқалар (jami 15 киши)** Ўзбекистон ССР ЖКнинг 67 ва 78-моддалари, аксилинкилобий махфий ташкилотини тузганликда ҳамда совет давлатига қарши қуролли қаршилик ҳаракатларида иштирок этганликда айбли деб топilib, сургун ва энг оғир жазо — отишга ҳукм қилинган. Уларнинг мол-мулк мусодара қилиниши белгиланган.

▶ Давоми 2-бетда

ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИДАН — ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ САРИ

КЛАСТЕР — ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИННОВАЦИОН ТИЗИМ

▶ 4-бетга қаранг.

ИНСОН ҚАДРИ УЧУН

САЛОМАТЛИК — БЕБАҲО НЕЪМАТ

КАРДИОЛОГИЯ ВА КАРДИОЖАРРОҲЛИК СОҲАСИДАГИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ҚАДАМЛАР

Бошлангиш 1-бетда

2021 йил 9 ноябрда юрак-қон томир касаллиқларининг олдини олиш ва уларни даволаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари юзасидан Президентимиз раислигида ўтказилган видеоселектор йиғилишида тиббиётнинг бирламчи бўлини ривожлантириш, энг кўп тарқалган ва ўлимга сабаб бўлаётган касалликларни эрта аниқлаш, мақсадли скрининг тадбирлари ўтказиш масалаларига асосий эътибор қаратилганди. Жумладан, соҳадagi вазифалар кардиология йўналиши мисолида кўриб чиқилган.

Бугунги кунда кардиология соҳасини жаҳон андозаларига мос равишда юксалтириш, юрак-қон томир хасталиқлари туфайли юз бериши мумкин бўлган нохуш вазиятларнинг олдини олишга йўналтирилган аниқ чора-тадбирлар ижроси энг муҳим устувор вазифалардан бири бўлиб қолмоқда.

Республика ихтисослаштирилган кардиология илмий-амалий тиббиёт марказида юрак-қон томир касалликларини даволаш ва ташхислашда яхлит тизим яратилган. Касалликни эрта аниқлаш, диагностика қилиш, касаллик турларини доридармон билан даволаш, эндоваскуляр усулда текшириш ва даволаш, керак бўлганда очик усулдаги мураккаб жарроҳлик амалиётини бажариш каби усуллар йўлга қўйилгани фикримиз далилидир.

Марказнинг рентгенэндоваскуляр жарроҳлик бўлимида юрак тожисмон артериаларининг торайган қисмини аниқлаш, уларга найча ўрнатиш каби юқори технологияли усуллар муваффақиятли амалга оширилмоқда. Йилга миңдан ортиқ беморда ушбу даволаш амалиёти қўлланыпти. Бундай усул билан даволаш орқали юрак-қон томир касаллиқларининг энг оғир тури бўлган миокард инфарктининг олди олинди. Кейинги беш йилда миокарднинг ўткир инфарктдан содир бўлаётган ўлим ҳолатини икки баробар пасайтиришга эришилди.

Марказимизда бу борада ўта мураккаб операциялар йўлга қўйилган, — дейди Республика ихтисослаштирилган кардиология илмий-амалий тиббиёт маркази директори, Олий Мажлис Сенати аъзоси Хуршид Фозилов. — Жумладан, махсус мосламалар ёрдамида қон томир орқали юрак туғма нуқсонларини даволаш, аорта клапанларини алмаштириш каби замонавий усуллар қўлланылмоқда.

Таъкидланишича, юрак-қон томир хасталигидан шикоят билан келган беморнинг, афсуски, ёндош касалликлари ҳам бўлади. Даволаниш жараёнида бу касаллиқлар кучайиб, бошқа мутахассис ёрдамига эҳтиёж пайдо бўлади ва шу сабаб бемор бошқа муассасага ўтказилади. Бундай оворгарчиликнинг олдини олиш мақсадида марказ фаолиятини трансформация қилиш орқали кўптармоқли марказга айлантириш, бу вазифани муассасанинг юрак-қон томир касалликлари бўйича илмий салоҳиятини сақлаб қолган ҳолда амалга ошириш кўзда тутилган. Шунингдек, нур ёрдамида даволаш ва диагностика қилиш, иммуногенетик тадқиқотлар ўтказиш каби замонавий йўналишлар очилади.

Юракнинг мураккаб аритмияларини электрофизиологик усулда диагностика қилиш ва даволаш бўйича ҳам эътиборга молик ишлар амалга оширилаётган. Бу жараёнда юрак

аритмиясини даволашда қўлланыладиган, халқаро стандартларга мос келувчи юқори технологик усулдан фойдаланиш йўлга қўйилган. Операциялар кўрак қафасини очмасдан ўтказилади, яъни махсус мосламалар ёрдамида юракка кириб бориб, унинг нотекис уриши (аритмия)га хос баъзи аломатлар радиотўлқин воситасида бартараф этилади.

Хозир кардиология марказида амалга оширилаётган юқори технологик даволаш усулларининг тури, сифати ва кўлами йилдан-йилга ортиб бораёпти. Коронар томиларга биоузрвчан каркас — стент ўрнатиш, юрак клапанларини эндоваскуляр усулда протезлаш, юрак қоринча ва бўлмачалари тўсимидаги туғма нуқсон — тешикларни кўрак қафасини очмасдан, периферик томилар орқали кириб бериштириш, бир вақтнинг ўзига юракда икки ва ундан ортиқ ўта мураккаб операцияни ўтказиш, юрак клапанларини протезлаш, юрак мушаклари деворини пластика қилиш, юрак қоринча ва бўлмачалари ичидан ивиб қолган тромбни олиб ташлаш каби ўта мураккаб операциялар бажарилмоқда.

— Бу ерга йўлланма билан келдим. Мутахассислар аввал даволашда, кейин операция қилишда, — дейди Фаргона вилоятидан келган Рустамжон Қурбонов. — Юрагимда иккита клапан алмаштирилди, иккита томир уланди. Бу жуда катта операция эди. Лекин шифокорларнинг қўли энгил экан, жарроҳлик амалиёти жуда яхши ўтди. Шифохонада барча шароит яратилган, уч маҳал иссиқ овқат тайёр, палаталар ёруғ ва қўлай. Даволаниш, доридармон бепул. Биз бундай шароитни ҳатто орзу ҳам қилолмадик. Хозир аҳолининг яна шу йўли нафас олялман. Буларнинг барчаси учун ҳукматимизга, Президентимизга миннатдорлик билдирам.

Соҳада замонавий технологияларни самарали қўллаш олдидан мутахассисларни ҳам ўз вақтида тайёрлаш муҳим ҳисобланади.

Марказимизда хорижий кардиологик клиникалар билан ҳамкорлик яхши йўлга қўйилган, — дейди Х.Фозилов. — Шифокорлар Россия, Жанубий Корея, Швейцария, Польша каби давлатларнинг етакчи кардиологик

клиникаларида малака оширмоқда. Шунингдек Москва, Новосибирск, Томск кардиология марказлари олимлари, Польша, Швейцария мутахассислари марказимизга келиб, ўзаро таъриба алмашиш, маҳорат дарсларини ўтди. Жумладан, Европа юрак фонди раиси, швейцариялик машҳур кардиолог, профессор Пауль Фогт марказимизга бир неча бор келиб,

даволаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида "Халқимизнинг соғлиғи ҳеч нарса билан ўлчанмайди" энг бебаҳо бойлигимиздир. Шу боис, тиббиётни халқимизни рози қиладиган тизимга айлантириш бўйича катта марраларни белгилаб олдик. Бунинг учун бирламчи бўлини ажратилганига маблағларни 2 баробарга ошириб, аҳо-

ли ўртасида кенг тарқалган касалликларни камайитириш бўйича алоҳида дастур қабул қиламиз", деган эди.

Академик В.Воҳидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт маркази директори Сайди Мурод Исмоилов. — Келгусида марказимизда иммуногенетик симуляцион марказ ташкил этилиб, буйрак, жигар ва юрак трансплантологияси бўйича етакчи клиникага айланади.

Марказнинг бўлим мудири Мақсуд Нишоновнинг айтишича, гепатобилиар ли ўртасида кенг тарқалган касалликларни камайитириш бўйича алоҳида дастур қабул қиламиз", деган эди. Академик В.Воҳидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт марказида бутун 350 турдаги операция амалга оширилмоқда. Марказда болаларнинг туғма

юрак нуқсонларидан тортиб, юрак ва томир, ошқозон-ичак йўллари, жигар ва жигароти безлар, ўпка ва умуртка, кўрак қафаси орқали органлар касалликларига чалинган беморларга юқори малакали умумий ва ихтисослаштирилган хирургик ёрдам кўрсатишмоқда.

Юқори технологик операцияларнинг самарали бажарилаётгани кўпга беморларнинг дардини аритиб, умрини узайтиришга сабаб бўлаётган.

— Энг кўп юракни стентлаш амалиёти ўтказилади, — дейди академик В.Воҳидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт маркази бўлими мудири

юрак нуқсонларидан тортиб, юрак ва томир, ошқозон-ичак йўллари, жигар ва жигароти безлар, ўпка ва умуртка, кўрак қафаси орқали органлар касалликларига чалинган беморларга юқори малакали умумий ва ихтисослаштирилган хирургик ёрдам кўрсатишмоқда.

Юқори технологик операцияларнинг самарали бажарилаётгани кўпга беморларнинг дардини аритиб, умрини узайтиришга сабаб бўлаётган.

— Энг кўп юракни стентлаш амалиёти ўтказилади, — дейди академик В.Воҳидов номидаги Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт маркази бўлими мудири

топиб, оналар ва болаларнинг бахтиёр ҳаёт кечирishi, муътабар кесаларимизнинг миннатдорлик ҳамда шуқроналик ҳисси билан умргузаронлик қилишига замин яратмоқда.

— 31 ёшдаман, жигар циррози билан оғридим. Жуда оғир аҳволда шифохонага ётқизилдим. Биттаю битта нажат жигар трансплантацияси эди. Турмуш ўртоғим донор бўлди, — дейди қашқадарёлик Улуғбек Қодиров. — Йўлланма билан келганим учун ҳамма операциялар текин бажарилди. Шароитлар яхши. Дори-дармон текин. Ҳозир аҳоли яхши. Турмуш ўртоғимнинг аҳоли яхшилиги учун уйга жавоб берилган.

Бундай амалиётлар буйрак трансплантацияси бўлимида ҳам муваффақият билан амалга оширилмоқда. Эътиборли жиҳати, аъзо кўчириб ўтказилган беморларнинг соғлиғида операциядан кейин тиклиши кузатишмоқда. Шифокорларнинг таъкидлашича, гемодиализ олиб юрган бемор билан трансплантация амалиётини ўтказган беморнинг ҳолати солиштирилса, аъзо кўчириб ўтказилган беморнинг умри 17 йилгача узайиши мумкин.

— Ҳомилдорлик пайтида бутун аъзои баданим шишиб қўйналдим, — дейди Наманган вилоятининг Чуст туманидан келган Азиза Тўйчиева. — Ҳомиладор эдим, 8 ойлик болам операция йўли билан олинди. Шундан сўнг мунтазам даволаб юрдим. Вилоят марказий шифохонасида сурункали буйрак етишмовчилиги ташхисини эшитганимда дунё кўзимга қоронги бўлиб кетди. Сўнг шу шифохонага келдим. Ташхис тасдиқланди. Академнинг буйрағи мос келди. У донор бўлди. Операция жуда яхши ўтди. Акам тез тугаллиб уйга қайтди. Ҳозир маҳаллий шифокорлар назоратида. Мен ҳам эрта-инди уйга қайтман. Бу ерда барча шароит яратилган. Дори-дармон бепул. Шифокорлар жуда яхши муносабатда бўлди. Малакали ёндашди. Барчаси учун давлатимиз раҳбаридан миннатдорман.

Тиббиёт фанлари номзоди, хирург-трансплантолог Жасур Собировнинг айтишича, 2021 йилда 230 нафар беморга буйрак кўчириб ўтказилган. Бундан ташқари, виллоятларда ҳам кенг доирада иш олиб борилапти. Хозиргача виллоятларда 30 га яқин трансплантация амалиёти ўтказилди.

Операциядан кейин бемор ўзини яхши ҳис қилади, уни ортқича оғрик ва муаммо безовта қилмайди. Жарроҳлик амалиётини ўтказган беморларнинг фарзандли бўлишига ҳеч нарса монелик қилмайди. Беморнинг ижтимоий ҳолати, меҳнат фаолияти бирмунча тикланади ва жамиятга қайтиш имконияти кўпроқ бўлади.

Биз танишган тиббиёт муассасалариданги беморларнинг кўзида эртани кунга ишонч, ҳаётга муҳаббат ёлқини кўрдик. Яратилган шароитлар учун миннатдорлик билдираётган юртдошларимиз ёлқини, бизнингча, тиббиётимизнинг ёлқини ривожига берилган муносиб баҳо.

Рисолат МАДИЕВА, "Янги Ўзбекистон" муҳбири

МИЛЛАТ ФИДОЙИЛАРИ

ЯНА 120 НАФАР МИЛЛАТПАРВАР АЖДОДИМИЗ ОҚЛАНДИ

Бошлангиш 1-бетда

Шунингдек, ушбу кенгашининг 1930 йил 25 январьдаги баёнига кўра, **Мансурбеков Мухаммад Содиқ ва бошқалар (жами 5 киши)**, 1930 йил 19 мартдаги баёнига кўра, **Сафаров Тоғай Амин ва бошқалар (жами 12 киши)** ҳам **аксилкилобий махфий ташиқилотини тузганликда ҳамда совет давлатига қарши қуролли қаршилик ҳаракатларида иштирок этганликда** айбли деб топилган ва Урта Осиёдан сургун қилиниб, мол-мулки мусодара қилиниши белгиланган.

Олтинчи ҳужжат — Россия Федератив Совет Социалистик Республикаси Олий Инқилобий трибунали Туркистон Совет Республикаси Марказий Ижроия Қўмитасининг 1921 йил 23 декабрдаги ҳукмига кўра, **Шариф**

Ходжаев Садриддин Хон ва бошқалар (5 киши) ҳам Ўзбекистон ССР ЖК-нинг 67 ва 78-моддалари билан айбли деб топилган.

— Бугунги суд жараёнларини кузатар эканмиз, бу жиноят ишлари яна шу пайтгача кўриб чиқилмаган деган савол туғилиши табиий, — дейди Қатагон қурбонлари хотираси давлат музейи катта илмий ходими, тарих фанлари бўйича фалсафа доктори Баҳром Ирзаев. — Бунга жавобан шуни айтиш лозимки, бу шахсларнинг аксарияти ўз даврида истисқолчилик ҳаракатида фаол қатнашган. Табиийки, уларнинг хатти-ҳаракати собиқ совет давлатига қарши кураш деб баҳолаб келинган. Ҳужжатларни ўрганиш жараёнида қатагон қилинган бу сиймоларнинг барчаси бугунги овоз ва обод кунларимиз, юрт мустақиллиги учун кураганини аниқ бўлди.

Суд мажлисида тошкентлик 72 ёшли Муқаддас ая Ниёзбекова (Раҳматова) ва унинг набиралари ҳам қатнашди. Судда уларнинг бобоси Рустамбек Муҳаммадниёз ўғли ҳам оқланди. Муқаддас аяннинг қўлидаги бобоси, бувиси Ойша момо ва уларнинг икки фарзанди Умарбек ва Усмонбекнинг сурати тасаввуримизда олис тарихни жонлантирди.

— Бобом ҳақидаги хотираларни буйвимдан эшитганман, — дейди Муқаддас ая. — Бобом ўтган асрнинг ўттизинчи йилларида халқ душмани сифатида қатагон қилинган экан. Аслида, тошкентлик Эшонқули доҳдоҳ авлодидан бўлган бобом зиёли инсон бўлган, мадрасида дарс берган. Мунававр қори билан яқин дўст бўлган. Афсуски, ноҳақ сургун қилиниб, бевақт оламдан ўтиб кетган. Буйвим эса 90 йил умр кўрди, араб, француз ва немис тилини яхши

биларди, биз — набираларига ҳам ўргатган. Буйвим ва отам бизга бобомиз ҳақида кўп гапириб берарди. Отам олий маълумотли иқтисодчи бўлса-да, халқ душманининг фарзанди деган ном остида кўп азият чекарди. У бобомизнинг муқаддас номлари оқланишини орзу қилиб оламдан ўтиб кетди. Бу ёруғ кунларни кўриш менга ва бугунги авлодларимизга насиб қилганидан жуда бахтиёримиз. Ишончим комилки, бу ёруғ кунлар нафақат бизнинг сулоламиз, балки Ватанимиз тарихида унутилмас сана бўлиб қолади. Бунинг учун Президентимизга миннатдорлигимни билдираман.

Суд мажлисида кўрилган ҳар бир инсон ва улар авлодларининг ана шундай ўз тақдири ва тарихи бор. Афсуски, ушбу аксарият аждодларимизнинг зурриётлари ҳам халқ душмани-

нинг фарзанди деб хор-зор қилинди. Шу туфайли тортган азоб-уқубатлари натижасида бевақт оламдан ўтиб кетди, айримлари хорижга, ўзга юртларга кетди. Бугун гарчи, уллардан ёдгор фарзандлари бўлмаса-да, бу сиймоларнинг Ватан олдидаги хизматларига муносиб баҳо бериш, номларини оқлаш, хотирасини абадийлаштириш бугунги

авлодларнинг фарзандлик бурчидир. Адолат тантана қилган бугунги кунлар эса бутун халқимиз учун улўғ шодиёнага айлиниши, тарихимизга ёрқин ранглари билан муҳрланиши шубҳасиз.

Баҳор ХИДИРОВА, "Янги Ўзбекистон" муҳбири

ЙИЛ САРҲИСОБИ

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ЯНГИ ЁШЛАР СИЁСАТИ АМАЛДА

Акбаршоҳ ТЕШАБОВЕВ, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти бўлим бошлиғи

ва кўплаб ижод мактаблари барпо этилди.

Биргина Қорақалпоғистон Республикасининг ўзида 14 та янги мактаб қурилди, 4 та янги олийгоҳ ташкил этилди. Янги таълим муассасалари республикамизнинг барча ҳудудларида жадаллик билан ташкил этилмоқда. Мазкур бунёдкорлик ишлари келгусида:

• аввало, замонавий билимларни пухта эгаллаган рақобатбардош кадрлар тайёрланишига;

• қолаверса, салоҳиятли кадрларнинг катта захираси шаклланишига хизмат қилиши билан аҳамиятга эгадир.

Тўққинчи жиҳат: ёшлар тадбиркорлиги тадбиркорлик соҳасининг локомотиви бўлиши керак, деган гоя устувор аҳамият касб этди.

Шу мақсадда 92 мингдан зиёд ўғил-қизнинг тадбиркорлик лойиҳалари учун

Бошланиши 1-бетда

Биринчи жиҳат, 2021 йил Президентимиз ташаббуси билан "Ёшларни кўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили" деб номланган ишнинг ўзи ҳам ушбу йилнинг бутунлай ёшлар сиёсатида бағишланганини, барча йўналиш ва тармоқларда ёшлар масаласи энг устувор этиб белгиланганини аниқлатади.

Харакатлар стратегиясининг сўнгги йилда ёшларни кўллаб-қувватлаш масаласининг юқори даражага олиб чиқиши:

• биринчидан, қарийб 55 фоиздан зиёдини ёшлар ташкил этувчи кўп миллатли халқимиз фарзандларига қаратилган катта эътибор намунаси;

• иккинчидан, Харакатлар стратегияси доирасида 2017 йилда бошланган ёшларга стратегик куч сифатида ёндашиш сиёсати 2021 йилда ҳам ўзининг мантӣқий давомини топангани аниқлатади;

• учинчидан, 2021 йилда Ўзбекистондан бошқа бирорта давлатда йил номиди ёшлар масаласи ўз ифодасини топгани ҳам Янги Ўзбекистоннинг ёшларга оид давлат сиёсати бошқаларга ўрнак эканидан дарақдир.

Иккинчи жиҳат: 2021 йилда ёшларга кенг имконият яратилшига қаратилган амалда ишлайдиган ишчил тизим ўзининг юқори чўққисига чиқди.

Хусусан, "Темир дафтар"даги оилалар фарзандлари бўлган 2 мингдан зиёд талабанинг контракт пули тўлаб берилгани;

• иккинчидан, ётоқхона билан таъминланмаган 62 минг нафар талаба оилка ижара тўловининг 50 фоизи бюджетдан қоплангани;

• учинчидан, 182 минг нафар ёшлар учун талаба бўлиш имконияти яратилгани ҳақиқатан ҳам юртимизнинг ёшлар мамлақати эканидан дарақдир.

Учинчи жиҳат: 2021 йилда ёшларни ҳар жиҳатдан кўллаб-қувватлашни назарда тутувчи қонунчилик янада такомиллаштирилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси қонунчилик маълумотлар миллий базасига кўра, ўтган йилда ёшларга оид давлат сиёсатининг у ёки бу йўналишларига бағишланган жами 47 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилинди. Мазкур ҳужжатларнинг 15 таси Олий Мажлис палаталари қарорлари, 7 таси Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳужжатлари, 25 таси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ҳисобланади. Таққослаш учун айтиш кераки, мазкур курсаткич 2020 йилда 23 тани, 2019 йилда 26 тани, 2018 йилда 19 тани, 2017 йилда 22 тани ташкил этган. Бундан кўриш мумкинки, 2021 йилда норма ижодкорлиги соҳасида ҳам ёшлар масаласи устуворлик касб этган.

Тўртинчи жиҳат: ёшларга оид давлат сиёсатининг устувор йўналишлари аниқ белгилаб берилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 18 январдаги қарори билан Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсатини 2025 йилгача ривожлантириш концепцияси ишлаб чиқилди.

Концепцияда белгиланган устувор вазифаларни самарали амалга ошириш мақсадида 62 банддан иборат бўлган Ўзбекистонда ёшларга оид давлат сиёсатини 2025 йилгача ривожлантириш концепциясини 2021-2022 йилларда амалга ошириш бўйича "Йўл харитаси" тасдиқланди. 2021 йилда "Йўл харитаси"даги бандларнинг икроси маъсул ижрочилар томонидан самарали бажарилди.

Хорижий давлатлар тажрибасига назар ташлайдиган бўлсак, фақат ўз ёрқин келажаги ҳақида қайғурган давлатлардагина ёшларга оид давлат сиёсатида истиқболдаги режалар бўйича аниқ стратегия ва дастурлар ишлаб чиқилганини кўришимиз мумкин. Хусусан, АҚШда "Ёшлар учун келажак: Федерал ҳамкорлик ёшлар стратегияси", Финляндияда "Ёшлар миллий стратегияси", Германияда 2015 йилда қабул қилинган "Янги ёшлар стратегияси" шулар жумласидандир.

Бешинчи жиҳат: ёшларни кундалик таълимлари билан овора бўладиан эмас, аксинча, буюк мақсадлар сари етаклашга хизмат қиладиган бандлик тизими ўзининг ижобий натижаларини кўрсатди.

Ушбу фикримиз исботини ҳудудларда ташкил этилган 186 та "Ёшлар сароҳат ва тадбиркорлик зонаси"даги 3 мингта лойиҳа доирасида ёшларимиз учун 50 мингта янги иш ўрни яратилгани, шунингдек, ҳар қув йили якуни билан туман, шаҳар, вилоят ва республика даражасида биттирувчилар бандлигини таъминлашга оид дастурлар қабул қилиш амалиёти

2021 йил 5-6 декабрь кунлари Қозғистонга амалга оширган давлат ташрифи давомида Президентимиз томонидан 2022 йилда Ўзбекистонда биринчи Ёшлар конгрессини ташкил этиш ташаббуси илгари сурилди. Шу ўринда айтиш жоизки, мазкур таклиф ўзбек ва қозғқ ёшлари ўртасида мунтазам алоқа ўрнатилиши, фикрлар муштараклигини таъминлашга хизмат қилиши билан аҳамиятга эгадир.

Йўлга қўйилгани мисолида кўришимиз мумкин.

Президентимизнинг ёшлар бандлигини таъминлаш борасида амалга ошириётган оқилона сиёсати:

• биринчидан, жамиятга ўз Ватани, халқи ва оиласи тақдирига бефарқ бўлмаган мақсадли инсонларни шакллантиришга;

2 триллион 300 миллиард сўм имтиёзли кредит ажратилди, тадбиркорлик ва ўзини ўзи банд қилиш фаолиятини бошламоқчи бўлган, "Ёшлар дафтари"га киритилган ишчи ёшларга фаолиятини бошлаш учун керак бўлган асбоб-ускуна, меҳнат қуролларини харид қилиш учун 7 миллион сўмгача субсидиялар ажратилди.

Иккинчидан, мунтазам даромад манбаига эга бўлган фасол қатлам, яъни солиқ тўловчилар сони ортишига хизмат қиладди.

Олтинчи жиҳат: ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган ноб тизимлар фаолиятига эътибор кучайтирилди.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан:

• биринчидан, ташкил этилганига қарийб 20 йил бўлган "Заковат" интеллектуал уйинининг оммавий маърифий ҳаракати айлантирилгани;

• иккинчидан, мазкур ҳаракатни молиявий кўллаб-қувватлаш учун ҳар йили 50 миллиард сўм маблағ ажратилиши йўлга қўйилгани ушбу йўналишда яқин истиқболда интеллектуал жиҳатдан салоҳияти юксак ёшлар етишиб чиқишига хизмат қилиши шубҳасиз.

Еттинчи жиҳат: ёшларнинг ижтимоий кўллаб-қувватлаш мақсадида кўллаб-қўрсатиладиган лойиҳалар амалга оширилди.

Хусусан, 2021 йилда: • ёш оилаларни арзон уй-жойлар билан таъминлаш мақсадида 2021 — 2023 йилларда Ёшлар уйлари қуриш дастури амалга оширилади бошлади;

• 2021/2022 ўқув йилидан бошлаб олий таълим муассасаларига кириш имтиҳонларида энг юқори балл тўплаган 200 нафар ёш учун Президент гранти жорий этилди.

Ёшларни ижтимоий кўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилган ишлар жуда салмоқли бўлиб, уларнинг ўз ҳаётида исботини кўраётган ёшлар бугун шуқроналик ҳисси билан яшашмоқда.

Саккизинчи жиҳат: замон талабларига монанд тарзда янги таълим муассасалари ташкил этилди.

2021 йилда Янги Ўзбекистон университетини, Президент мактаблари

Иккинчидан, дунё миқёсида рақобатбардош кадрларнинг тайёрланишига эришилади;

• учинчидан, глобаллашув шароитида замонавий технологиялар асосида мамлакат иқтисодиётининг барча соҳалари барқарор ривожлантирилади.

2021 йилда Президентимиз томонидан ёшлар масаласи нафақат мамлакатимиз миқёсида, балки халқаро майдонда ҳам бир неча маротаба илгари сурилди. Шу ўринда айтиш кераки, 2017 йилдан эътиборан Ўзбекистон ўз ташаббуслари ва инсонпарвар ислохотлари билан дунё мамлакатларига ўрнак бўлмоқда. Қисқа муддатда мамлакатимиз босиб ўтган тараққийт йўли ўзининг оқилона экани, халқаро ҳуқуқ меъёрларига тўла жавоб бериши туфайли жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилмоқда. Бу борада, айниқса, ёшларга оид давлат сиёсати йўналишидаги амалий ишлар эътирофга лойиқдир.

2021 йилда Президентимиз томонидан нуфузли халқаро учрашув ва саммитларда ёшлар масаласига доир 10 та муҳим таклиф ва ташаббус илгари сурилди, уларнинг 5 таси халқаро ташкилий аҳамиятга эга бўлса, қолган 5 та таклиф халқаро ҳуқуқий характерга эга бўлиб, ёшлар ҳаётига тааллуқли қўшма дастурлар ва концепцияларни ишлаб чиқиши назарда тулади. Шунингдек, Президентимиз давлат ташрифлари давомида ёшлар масаласи юзасидан 10 дан зиёд муҳим фикр ва мулоҳазаларни ҳам билдирди.

Биринчидан, 2021 йил 22 февраль кўни бўлиб ўтган БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг 46-сессиясидаги нутқида Президентимиз томонидан:

• биринчидан, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шафелигида Ёшлар ҳуқуқлари бўйича бутунжаҳон конференциясини ўтказиши;

• иккинчидан, БМТ Иқтисодий ва ижтимоий кенгашининг ўнчинчи форумида Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция лойиҳасини тақдим этиш;

• учинчидан, Ёшлар ҳуқуқлари бўйича махсус маърузачи институтини таъсис этиш мақсади бўйича таклифлар билдирилди.

Иккинчидан, 2021 йилнинг 11-12 март кунлари Қирғизистон Республикаси Президенти Садр Жапаровнинг юртимизга амалга оширган давлат ташрифи доирасидаги учрашувда давлатимиз раҳбари томонидан "Қирғизистон ёшларига Ўзбекистоннинг етакчи олий ўқув юрталарида таълим олиш учун ҳар йили устувор йўналишлар бўйича грантлар ажратиш режалаштирилгани" маълум қилиниб, икки дўст мамлакат ёшлари ўртасидаги яқин алоқаларни ривожлантириш муҳим экани таъкидланди.

Учинчидан, 2021 йил 15-16 июль кунлари Тошкент шаҳрида ташкил этилган "Марказий ва Жанубий Осиё: минтақавий ўзаро боғлиқлик. Таҳдидлар ва имкониятлар" халқаро конференциясида Президентимиз томонидан:

• Марказий ва Жанубий Осиё мамлакатлари ёшларини жалб этган ҳолда, таълим ва илм-фан, маданият ва спорт соҳаларида қўшма дастурларни амалга ошириши;

• ёшлар масаласида самарали ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадида доимий фаолият юритадиган Марказий ва Жанубий Осиё мамлакатлари ёшлари кенгашини тузиш таклифлари билдирилди.

Тўртинчидан, 2021 йилнинг 5 август кўни Туркманистон Республикасининг "Аваза" миллий сайёҳлик зонасида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг учинчи Маслаҳат учрашувида

сўзлаган нутқида давлатимиз раҳбари томонидан қўйидаги тарихий таклифлар билдирилди:

• Марказий Осиё келажакнинг ҳал қилувчи кучи бўлган ёшларни ватанпарварлик, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш;

• 2022 йилда Ўзбекистонда Марказий Осиё ёшлари форумини ўтказиш.

Мазкур таклифлар ўз мазмун-моҳиятига кўра, Марказий Осиё ёшлари ўртасида ишонч ва дўстликни янада мустаҳкамлаш, интерфаол мулоқотни йўлга қўйиш учун янги платформани шакллантиришда муҳим аҳамият касб этди.

Бешинчидан, 2021 йилнинг 5 октябр кўни Туркманистон Республикаси раҳбарий ташрифи давомида Президентимиз томонидан "Икки мамлакат ёшлари учрашувлари ва форумларини ўтказиш, ёшлар ташкилотлари ўртасида яқин ҳамкорликни йўлга қўйиш муҳимлиги" юзасидан фикрлар билдирилди.

Олтинчидан, 2021 йил 11-13 ноябрь кунлари Туркий тили давлатлар ҳамкорлик кенгашининг саккизинчи саммитида қўйидаги таклифлар илгари сурилди:

• 2022 йилни Туркий дунёда "Ёшлар ташаббусларини кўллаб-қувватлаш йили", деб эълон қилиш;

• ушбу мақсадда аниқ чора-тадбирлардан иборат қўшма дастурни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

Мазкур таклифларнинг амалга оширилиши туркий дунёда Ўзбекистон ташаббусига биноан ёшлар масаласи устувор аҳамият касб этиши, ёшларнинг таклиф ва ташаббуслари ҳаётида ўз ифодасини

учрашувда Ўзбекистонда ёшларга қаратилаётган эътибор ва халқаро майдонда Ўзбекистон томонидан ёшлар масаласида илгари сурилаётган амалий таклифлар эътироф этилди.

Юқоридаги таклифларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, улар ўз мазмун-моҳиятига кўра тарихий, халқаро ҳуқуқий, ижтимоий, маънавий ва маданий жиҳатдан юқори аҳамиятга эга. Тан олиб айтиш кераки, халқаро майдонда Ўзбекистон сингари ёшлар масаласини кун тартибига муҳим ва долзарб масала сифатида олиб чиққан, амалий таклиф ва ташаббусларни илгари сурадиган давлат йўқ, десак айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шу ўринда айтиш кераки, Президентимиз томонидан ҳар сафар юксак минбарлардан туриб ёшлар масаласи юзасидан тарихий таклифлар билдирилиши биз — Ўзбекистон ёшларига катта гурур ва мотивация беради. Чунки бундай оқилона ва фаол ташқи сиёсат орқали Янги Ўзбекистон дунё ёшлари — келажак эгаларининг тақдирига бефарқ эмаслигини аниқлатади.

Биз 2021 йил Ўзбекистон ёшлари тақдирини "ёшлик кайфияти ва руҳияти энг юксак чўққига чиққан давр" бўлганини ўз ҳаётида ҳис қилдик. Чунки давлатимиз раҳбари 2021 йилнинг илк кунлариданоқ ёшларга "келажак устунлари" сифатида қараб, ўзининг "энг яқин кўмакчилари" ва "халқимизнинг азиз фарзандлари" эканини таъкидлаган эди. Бу давлат раҳбари томонидан ёшларга билдирилган жуда катта ишонч ва кўллаб-қувватлашни аниқлатади. Умид қиламизки, 2022 йил ҳам ёшларнинг ҳаётида унутилмас лаҳзалар, янги

топишига хизмат қилиши шубҳасиз. Еттинчидан, 2021 йил 5-6 декабрь кунлари Қозғистонга амалга оширган давлат ташрифи давомида Президентимиз томонидан 2022 йилда Ўзбекистонда биринчи Ёшлар конгрессини ташкил этиш ташаббуси илгари сурилди.

Шу ўринда давлатимиз раҳбарининг ёшларга қарата айтган "Захматли меҳнати орқали орзу-умидлари ушалган инсон — энг бахтли инсон. Шунинг учун доимо баландларга интилин, энг мақсадингиз учун курашинг. Доимо ўқин-ўрганин, ўзингизга ишонин, кашфиётлар қилин, янгиликлар яратин, олдинга дадил кадам ташланг" деган ўғити бизни ҳамisha меҳнат қилишга, Ватанимиз ва халқимиз тақдирига бефарқ бўлмасликка, амалга оширилаётган ислохотлар натижаларидан шуқроналик ҳисси билан яшашга чорлайди.

Шу ўринда давлатимиз раҳбарининг ёшларга қарата айтган "Захматли меҳнати орқали орзу-умидлари ушалган инсон — энг бахтли инсон. Шунинг учун доимо баландларга интилин, энг мақсадингиз учун курашинг. Доимо ўқин-ўрганин, ўзингизга ишонин, кашфиётлар қилин, янгиликлар яратин, олдинга дадил кадам ташланг" деган ўғити бизни ҳамisha меҳнат қилишга, Ватанимиз ва халқимиз тақдирига бефарқ бўлмасликка, амалга оширилаётган ислохотлар натижаларидан шуқроналик ҳисси билан яшашга чорлайди.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИДАН — ТАРАҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ САРИ

КЛАСТЕР —

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИННОВАЦИОН ТИЗИМ

Ирода ТОШМАТОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Замонавий қишлоқ хўжалигини “кластер” атамаси билан ёнма-ён қўллашга одатланиб улгурдик. Соҳада туб бурилиш ясаган ушбу янги тизим қисқа вақтда оммалашиб, катта ўзгаришларга замин яратди. Бугун қишлоқ хўжалигининг турли йўналишларида ташкил этилаётган агрокластерлар соҳага инновацион технологияларни жорий этиш, хомашё етиштиришдан тортиб, тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш ва экспорт қилишгача бўлган жараёни бир нуқтада жамлаш ҳисобига ҳосилдорликни ошириб, аҳолини иш билан таъминлашда муҳим ўрин тутмоқда.

Янги тизим қисқа вақтда ўз самарасини бера бошлади. Аввало, фақат хомашёни сотиш билан шуғулланган деҳқон ва фермерлар кластер ташкил этиш орқали тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш ҳисобига экспорт ҳажмини кўпайтириб, даромадини бир неча баробар оширишга эришди. Бу жараён худудларда минглаб иш ўринлари яратиб, импорт маҳсулотларни маҳаллийлаштириш имконини бермоқда. Натижада биргина пахтачиликда тоғани қайта ишлаш ўз фойдасига етказиб, ип-калава ишлаб чиқариш 2 баробар, тайёр маҳсулот 3 баробар ортди.

Хозир юртимизда барча йўналишларда 651 та агрокластер мавжуд. Етиштирилаётган пахта ва ғалланнинг 100 фоизи, мева-сабзавотнинг 40 фоизидан ортиги айнан ушбу тизим корхоналари улушига тўғри келмоқда. Президентимиз ўтган йил 12 декабрь — Қишлоқ хўжалиги ҳодимлари кўни муносабати билан соҳа вакилларига йўлланган табригида кластер тизими амалда ўзини тўла оқлаётганини қайд этди.

Энди пахта сотмаймиз

Ерга меҳр берсанг, у сени боқад, деган гапда жон бор. Аммо бугун қишлоқ хўжалиги ерларида фақат меҳнат қилишнинг ўзи кам. Бу соҳага илм-фан, замонавий ёндашувларни жорий этиш давр талабига айланди. Президентимиз илгари сурган Тараққиёт стратегиясида ҳам бу борадаги вазифаларга алоҳида эътибор қаратилгани бежиз эмас. Хусусан, аграр соҳани тараққий эттириш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини кластер асосида қайта ишлаш ва озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш асосий вазифалар сифатида эътироф этилди.

Яқунланган йилнинг 27 октябрь кўни давлатимиз раҳбари раислигида қишлоқ хўжалигида кластер тизимини ривожлантириш масалалари бўйича бўлиб ўтган видеоселектор йиғилишида аграр соҳа драйверига айланган янги тизим фаолиятини янада тараққий эттиришга қаратилган инқилобий ташаббус ва қарорлар қабул қилинган, пировардида келгуси 5 йилда тармоқда ҳосилдорликни камида 2 баробар, соҳа экспортини 7 миллиард долларга етказиш мақсади қўзланган. Бунда кластерлар фаолияти, айниқса, муҳим ўрин тутди, улар тармоқ локомитив вазифасини ўтайди.

Кейинги йилларда пахта толасини қайта ишлаш 100 фоизга етказилгани бунга яққол мисол.

Аслида орта назар ташласак, пахта далаларида эгилиб-букилиб, уй-рўзгор ишлари қилиб кетса ҳам далада пахта терадиган, белгиланган режани бажармагунча уйга қайтиш ҳақида ўйлолмайдиган ўзбек аёли кўз олдимизга келади. Ҳа, биз йил давомидаги асосий ишимиз пахта режасини бажариш, деб билардик. Ҳатто одамлар тўй-тантана, муҳим саналарни ҳам пахта терими мавсумидан бошқа вақтларга белгиларди. Қора терга ботиб “оқ олтин”ни кўпайтириш ҳақида ўйлар, хомашёни эса чет давлатларга энг арзон нархларда сотардик.

Энди қишлоқ хўжалигида янгича ривожланиш йўлига қадам қўйдик. Нафақат пахта, балки аксар хомашёни қайта ишлаб, тайёр маҳсулотга айланатириш борасида бошланган ишлар ҳалқимизнинг бу борада катта имкониятларга эга эканини кўрсатди. Қисқа вақтда пахта хомашёсини тўлиқ қайта ишловчи давлатлар каторидан жой олди. Ўзимиз етиштирган маҳсулотларни ўзимиз қайта ишлаб, фойдани ҳам ўзимиз ола бошладик.

Айни пайтда юртимизда 124 та пахта-тўқимачилик кластери фаолият юритмоқда. Бу, аввало, худудлар ривожига, янги иш ўринлари, қолаверса, экспортбои маҳсулот дегани. Кластерлар ривожига бағишланган йиғилишда давлатимиз раҳбари томонидан ушбу тизимга ердан ва маблағ ажратишдаги қатор муаммоларнинг ечимлари берилди. Бу борада ҳали имкониятларимиз юқори экани таъкидланди.

Умуман олганда, соҳа ривожига комплекс ёндашилади. Пахта етиштириш ва уни қайта ишлашнинг ҳар бир босқичи бўйича имтиёзлар берилди. Президентимизнинг 2021 йил 11 ноябрдаги “Пахта йиғим-терим ҳаражатларини молиялаштириш тўғрисида”ги қарори билан кластерлар ва фермерларни қийнаб келаятган эскича молиялаштириш тизимидан воз кечилди. Имтиёзли кредитлар ажратишда қўлайликлар яратиладиган бўлди.

Аввало, 2022 йил ҳосилдан пахта етиштириш ва йиғим-теримини Қишлоқ хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш жамғармасидан молиялаштириш тартиби жорий этилади. Қолаверса, банклар томонидан жамғарма ресурсларидан пахта-тўқимачилик кластерларига пахта етиштириш учун қийматининг 60 фоизига миқдорда 24 ойга йиллик 10 фоиз, 18 ойлик имтиёзли давр ва 19-ойдан бошлаб сўнги 6 ой давомида тенг улушларда қайтариш шarti билан имтиёзли кредитлар ажратиш белгиланди.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, қишлоқ хўжалигида авваллари ишлаб чиқариш цикли билан уни молиялаштириш жараёни бир-бирига мутаносиб эмасди. Масалан, ерни экишга тайёрлаш октябрь ойидан бошланган бўлса, молиялаштиришга январь ёки февралдан киришларди. Натижада деҳқон ва фермерлар маблағ етишмаслигидан қийналарди. Қарор билан бундан кейин қишлоқ хўжалигида молиялаштириш-кредитлаш шудгор давридан, яъни октябрь ойидан бошланадиган бўлди. Кредит мuddатларининг имтиёзли даври олдинги 11 ойдан 18 ойга узайтирилиши ҳам кластерлар учун катта имкониятлардан бири.

— Президентимиз бундан 5 йил олдин Ўзбекистонда энди пахтани сотмаймиз, қишлоқлардаги қорақўз ҳалқимизнинг пешона тери билан етиштирилган хомашёни энди тайёр маҳсулот ҳолида экспорт қиламиз, деганида кўпчилик ишонмаганди. Аммо қисқа вақтда пахта-тўқимачилик кластерларини яратиш концепцияси тақдим қилинди, — дейди Бухоро вилоятидаги “Мергентекс” пахта-тўқимачилик кластери раҳбари Иброҳим Ҳамроев. — Табиийки, энг бошида ишни йўлга қўйиб олиш осон бўлмади. Худудларимизда суғ тақчиллиги бўлгани боис, томчиллатиб сифурти технологияларини жорий қилиш сазй-ҳаракатлари бошланди. Кластеримиз худудиданги фермер хўжалиқлари мисолида айтадиган бўлсам, уларнинг томичилиги суғориш тизимига ўтгани яхши самара берди. Ҳосилдорлик билан бирга даромадимиз ҳам ошиб борапти. Ҳаракат қилсак, биз ҳам гектарига 70 центнер ҳосил олишимиз ҳеч гап эмас экан.

Кластерлар ташкил этилиши тармоқда ҳосилдорлик орттиришга хизмат қилмоқда. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги маълумоти кўра, яқунланган йилда кластерлар томонидан 9,2 миллион тонна қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, шундан 3,4 миллион тонна пахта хомашёси, 6,6 миллион тонна бошоқли дон ҳамда 838 минг тонна мева-сабзавот етиштирилган.

Биргина Наманган вилоятида кластер тизими жорий қилинганга қадар пахтачиликда ҳосилдорлик 24 центнерни ташкил

этган бўлса, янги тизим ишга тушгач, бугунги кунга келиб, мавсум 35 центнер билан яқунланди. Яъни 63 минг гектардан 60 минг тоннадан ортик қўшимча маҳсулот яратилишига эришилди. Бу янги ишлаб чиқариш қуввати, қўшимча иш ўринлари дегани.

2009 йилда “Наманган момик сочиқлари” номи билан ташкил этилиб, фаолиятини сочиқ ишлаб чиқаришдан бошлаган “Art soft holding” корхонаси ҳозирги пайтда вилоятдаги энг йирик кластерлардан бири. Корхона 2019 йилда пахта-тўқимачилик кластери, 2020 йилдан бошлаб эса пахта ва ғаллачилик кластерига айлантирилган фаолиятининг кенгайишига йўл очди. Мингбулоқ ва Поп туманларидан 23 218 гектар пахта ва 19 575 гектар ғалла майдони унга бириктириб берилди. Натижада ишчилар сони 14 баробар кўпайиб, 300 дан 4 200 нафарга етди. Ҳозир улар кластернинг турли бўғинларидан меҳнат қилиб, шунинг ортидан хонадонига даромад олиб қирапти.

— Бу ерда ишлаб чиқариш занжири тўлиқ яратилган, Мингбулоқ ва Поп туманларида етиштирилган пахта хомашёсини қайта ишловчи 3 та пахта тозалаш корхонаси, 2 та ип йиғирув фабрикаси,

ёндшо фаолиятлар билан шуғулланиш учун ҳаракатлар бошлаб юборилган. Бу лойиҳаларимизни бирин-кетин ишга тушириб, тармоқ корхоналари сонини кўпайтирамиз”.

Қўшимча қиймат яратиш калити

Қишлоқ хўжалигининг асосий тармоқларидан яна бири ғаллачиликдир. Ундан тайёрланадиган маҳсулотлар аҳолининг бирламчи озиқ-овқат эҳтиёжлари сирасига киради. Шу боис, ғалла ҳосили қанча мўл бўлса, дастурхонларимиз шунча тўкин бўлади.

Кейинги йилларда ғаллачилик тармоғи ҳам кластерлаштирилиб, унда бозор тамойиллари жорий этиляпти. Масалан, 2022 йилдан бошлаб деҳқонлар, кластерлар ўзи етиштирган ғаллани бемалол бозор нархида сота олади. Бу жуда катта қадам Президентимизнинг 2021 йил 15 ноябрдаги “Ғалла етиштириш ва сотишда эркин рақобатни таъминлайдиган бозор тамойилларини жорий этиш тўғрисида”ги қароридан белгиланган.

3 та тўқув-бўёқ ва 6 та тикув корхонаси фаолият юритаяпти, — дейди “Art soft holding” кластери раҳбари Олимжон Бобохонов. — Авваллари мазкур икки туманда етиштирилган пахта хомашёси 25 миллион долларга сотилган бўлса, кластерда уларни чуқур қайта ишлаш йўлга қўйилгач, сотув кўрсаткичи 70 миллион долларга етди. Экспорт ҳажми 2016 йилда 3 миллион долларга тенг бўлса, ҳозирги кунда ўн баробар ошди. Айланма маблағимиз эса 5 миллион доллардан 80 миллион долларга кўтарилди.

Кластерда бутун тизим махсус ERP дастури орқали бошқарилади. Хомашёдан тайёр маҳсулотгача бўлган ҳар бир жараёнда замонавий техника ва технологиялардан фойдаланилади. Ерни ёмғирлатиб ва томчиллатиб суғориш тизими жорий этилмоқда.

Шулар ҳисобига кластерда 2021 йилда ҳосилдорлик юқори бўлди. 78 минг 381 тонна пахта хомашёси ҳамда 66 минг 708 тонна ғалла хирмони яратилди. Баъри “Темир дафтар”да турадиган, кам таъминланган оилалар аъзолари. Фаолиятимизни кенгайтириш ҳисобига ишлаб чиқариш ҳажми ва янги иш ўринлари сонини янада ошириши мақсад қилганмиз. Яқинда Туркияда ишлаб чиқарилган, йиллик қуввати 25 тонна бўғдойни қайта ишлайдиган ун тегирмони олиб келиб ўрнатдик. Утган йилда биринчи бўғдой ҳосилини қабул қилиб олдик. Бизга берилаётган имтиёзлар мавжуд қувватларни янада кенгайтириш имконини берапти.

Чиндан ҳам, бугун аграр соҳада қўшимча қиймат яратиш калитига айланган кластерларни жадал ривожлантиришнинг янги

имкониятлари ишга солиняпти. Хомашё етиштириш баробарида тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш занжирини яратиш, аввало, маҳаллийлаштириш кўрсаткичи орттириш, қолаверса, ички ҳамда жаҳон бозорига арзон, сифатли ва экспортбои товар билан кириб боришга йўл очаяпти.

Бу борада шолчилик тармоғи ҳам йирик қувватга эга. Дунёда 108 та мамлакатда 155 миллион гектар ерга шולי экилади. Бунинг 91 фоизи Осиё, 4 фоизи Америка, қолган 5 фоизи Африка ва бошқа давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Мамлакатимиз шולי етиштиришда фаол давлатлар каторида туради. Шолчининг машҳур “Лазер”, “Аланга”, “Авангард” навлари қатор хорж давлатлари га ҳам экспорт қилинади. Аммо йиллар давомида гуруҳни қайта ишлашда етарлича тажрибамиз бўлмагани, фақат хомашёни сотиш билан шуғулланганимизни ҳам тан олишимиз керак. Шолчилик кластерлари эса бу борада янги даврни бошлаб берди.

Вақти келдики, мавжуд имкониятларимиздан фойдалана бошладик. Ўзимизда етиштирилган мазали деҳқончилик маҳсулотларини қайта ишлаб, бир неча баробар қийматга сотишни йўлга қўйдик. Кластер тизими асосида мева-сабзавотларни қайта ишлашда тажрибамиз ортиб бормоқда.

Бугун ушбу йўналишни бундан-да ривожлантириш мақсад қилинган. Тармоқда экспорт миқдорини ҳозирги 1 миллиард 200 минг доллардан 5 миллиард долларга етказиш мумкинлиги ҳам ҳисоб-китоб қилинган. Бунинг учун барча имкониятлар ишга солинади. Шу мақсадда 2021 йил 23 ноябрь кўни Президентимизнинг “Мева-сабзавотчилик ва узумчиликда оилавий тадбиркорликни ривожлантириш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида деҳқон хўжалиқларининг улушини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори эълон қилинди. Асосий мақсад — мева-сабзавотчилик кластерлари, деҳқон хўжалиқлари ва томорқачиликни ривожлантириш, уларни молиялаштириш, агрохизматлар кўламини кенгайтириш бўйича янги тизим жорий этиш.

2021 йил 1 декабрдан Қишлоқ хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш жамғармаси томонидан мева-сабзавот етиштирувчиларни имтиёзли кредитлашнинг йўлга қўйилиши, кичик интенсив боғ, узумзор ва мева-сабзавотчиликни ривожлантириш учун 14 фоизлик имтиёзли ставкада 100 миллион сўмга қаровисиз кредит берилиши, кластерларга аҳолидан маҳсулот сотиб олишга айланма маблағ учун 12 ойлик револьвер кредитлар берилиши ҳам чакана имкониятлар эмас.

— Ҳатто экспорт шартномаси бўлган мева-сабзавот ҳосилини хавф-хатардан суғурталаш ҳаражатларининг 50 фоизи бюджетдан қўллаб бериладиган бўлди, — дейди Самарқанд вилоятидаги кўп тармоқли фермер хўжалиги раҳбари Ҳайдар Ўроқов. — Сир эмас, кўпчи табиат инжиқликлари, ноқулай об-ҳаво, апрель ойида бўладиган совуқлар ҳосилга таъсир кўрсатиб, деҳқонларимиз маблағсиз қолиб кетарди. Бу ҳолат энди бўлмади. Чунки суғурталаш иқтисодий имкониятнинг доимо бир хил туришига шaroит туғдиради. Утган йили боғимнинг ҳар гектаридан 20 тоннадан узум, 7 тонна майиз олдим. Майизни экспорт қилиш орқали 9-9,5 минг доллар даромад оламиз. Жараёнда олимплар билан ишлаганимиз натижада боғда янги усуллар жорий этилди, инновациялар ҳосилдорликни бир неча баробар оширишга хизмат қилляпти.

Худудларда ташкил этилаётган мева-сабзавотчилик кластерлари илк иш бошлаган вақтидаги нисбатан анча тажрибага эга бўлиб борапти. Хориждан олиб келинган замонавий технологиялар ёрдамида деярли барча меваларимиз қайта ишланиб, Ўзбекистон бренди остида жаҳон бозорларига экспорт қилинапти. Ҳатто қурилган меваларимиз замонавий қадокланган ҳолда турли давлатлар дўконлари расталарида муносиб жой эгалляпти.

Ўзбекистон Иқтисодий ассамблеяси раиси Мухтор Умаровнинг таъкидлашича, бугунги кунда юртимиз қуруқ мева бўйича Япония бозорига 7-уринни эгаллаб турибди. Келаси йили 4-уринга чиқиш мақсад қилинган.

Умуман олганда, мева-сабзавот экспортида жаҳон бозорларига янги истиқболли йўналишлар очилмоқда. Давлат статистика қўмитаси маълумотларига кўра, 2021 йилнинг январь-октябрь ойларида қиймати 747,4 миллион АҚШ долларига тенг бўлган 1,2 миллион тонна мева ва сабзавот 65 та давлатга экспорт қилинди. Маҳсулотларимизга аънавий бозорлардан ташқари янги харидор давлатлар ҳам катта қизиқиш билдирмоқда. Бу эса мазкур йўналишдаги истиқболли лойиҳаларни кенгайтиришга хизмат қилляпти.

Маҳсулот етиштирувчидан қайта ишловчи давлатга айландик

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги тармоғида, айниқса, мева-сабзавотчилик йўналиши катта салоҳиятга эга. Деҳқон меҳнати, кўёш она диёримизга соҳадиган иссиқ тафти, унумдор ерларимиз қуввати билан пишиб етиладиган тотли мева-сабзавотларимиз дунёда машҳур. Аммо бугунга қадар бизга маҳсулотни етиштириб берувчи давлат сифатидагина қаралган.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ

ТЪЮТОР – ТАШКИЛОТЧИ МУРАББИЙ

ёхуд талабанинг университетдаги “ота-онаси”

Бу мақомга кимлар муносиб?

Бугун барча соҳада ривожланиш, такомиллаштириш жараёни юқори суръатда кечмоқда. Илмий-техникавий тараққиёт таълим тизимига ҳам ўз таъсирини кўрсатяпти. Билим ва касблар хилма-хиллигининг кескин ошиши, ўқув дастурларини доимий янгиллаб бориш зарурати, ўқитишнинг янги шакллари жорий этиш ва илгор технологиялардан фойдаланиш давр талабига айланмоқда. Шундай шароитда янги касбларга эҳтиёж сезилиши шубҳасиз. Тьюторлик шундай касблардан бири.

Тьюторлик Европа университетлари тарихи билан чамбарчас боғлиқ. У илк бор Буюк Британияда пайдо бўлган. XIV асрнинг классик университетлари Оксфорд ва бироз кейин Кембрижда шаклланди. Уша вақтдан бошлаб тьюторлик олий ўқув юртыларида мураббийликнинг ўзига хос шакли сифатида тушунила бошланган. Тьютор — таълим олувчи ва ўқув жараёни ўртасидаги боғловчи шахс бўлиб, унинг ёрдамида ўқиш қизиқарли ва самарали жараёнга айланиши, талаба ҳаёти мумтоз идеаллар билан янада мазмун касб этиши лозим бўлган. XVII асрга келиб, тьюторнинг фаолияти доираси, жумладан, таълим олиш имкониятини кенгайтириш борасидаги ўрни алоҳида аҳамият касб эта бошлади. Бу касб эгаси ўқув режасини қандай тузиш кераклигини кўрсатадиган, вақтни тўғри тақсимлайдиган, қайси маъруза ва амалий машғулотларга қатнашиш фойдали

эканни борасида тавсия берадиган, талабанинг ўқишдаги ютуқлари ва университет имтиҳонларига тайёрлигини назорат қиладиган бўлди. XVII асрда тьюторлик инглиз университетлари тизимининг бир қисми сифатида расман тан олинди. Шу тарафда тьютор мактабда, университетда, кўшимча ва узлуксиз таълим тизимларида индивидуал ривожланиш жараёни билан бирга ўқувчи ва талабалар учун индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқиш имкониятини берувчи тарихан шаклланиган педагогик касбга айланди.

Айни пайтда Европанинг кўпгина мамлакатларида тьюторлик марказлари ва уюшмалар фаолият юритади. Бу касб вақили боғча, мактаб, коллеж ва университетларда таълим-тарбия олувчи елкадор мураббий ва моҳир консультант, йўл кўрсатувчи вазифасини ўтайди.

Унинг вазифаси нимадан иборат?

Тьютор тегишли малака талабларига жавоб берадиган, юксак ахлоқий фазилатларга эга бирор соҳа мутахассиси бўлиб, асосий вазифаси ўқувчи ёки талабага муайян билим ва кўникмани эгаллашга кўмаклашидан иборат. Талабаларнинг дарсни ўзлаштириш ҳолатини таҳлил қилиш марказлари ва уюшмалар фаолият юритади. Бу касб вақили боғча, мактаб, коллеж ва университетларда таълим-тарбия олувчи елкадор мураббий ва моҳир консультант, йўл кўрсатувчи вазифасини ўтайди.

ва муваффақиятсизлиги сабабларини таҳлил қиладиган, ихтисослаштирилган ва кўшимча курсларни ташлашда ёрдам беради. Ўқув жараёнидаги қийинчиликларни бартараф этиш, таълим олувчининг ижодий қобилиятини ривожлантириш, билим олишини назорат қиладиган. Тьютор талабага ҳар доим ҳамроҳ бўлади. Баъзан уни бошқаради, баъзи ўринларда эса кўллаб-қувватлаб, катта орзу-мақсади рўёбига етказиб қўлади. Шунингдек, талабалар турар жойлари, ижара ва хусусий хонадонларда яшовчи

ёшларнинг яшаш манзиллари мунтазам бориб, у ерда яратилган шароит ва муаммоларни ўрганади. Талабаларнинг яшаш ва ўқиш шароитини яхшилашга кўмаклашади. Тьютор ташкилотчи, сабр-тоқатли, талаба учун очик юзли бўлиши муҳим. У ўз нуқтаи назарига эга бўлмаган, мақсадини белгилай олмайдиган талабанинг қизиқишларини аниқлаб, келажакда қандай тасавурини бойитиши, талабанинг ҳар бир қадами ва хатти-ҳаракатининг оқибатини англашига ёрдам беради.

Мамлакатимизда янги тизим

Президентимизнинг 2019 йил 8 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги фармони ва бошқа меъёрий ҳужжатлар юртимизда ёшларнинг замонавий таълим олиши учун қулай шароит яратиш борасидаги ишларни янги босқичга кўтарди. Уларда қатор имтиёз ва энгилликлар кўзда тутилган. Жумладан, ўтган йили олий таълим муассасаларида тьюторлик тизимининг илк бор йўлга қўйилгани ўзига хос янгилик бўлди. Барча давлат олий таълим муассасаларида тахсил олаётган ҳар 120-150 талабага 1 нафар тьютор бириктирилган. Ҳозир 3000 нафарга яқин тьютор 400 мингга яқин талабанинг маънавий ва иқтисодий ҳолатини таҳлил қилиб, мавжуд муаммоларини бартараф этишга кўмаклашади.

— Шу кунларда 153 талабага етакчилик қилганман, — дейди Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетининг мактабга таълим факультети тьютори Бекзод Жўраев. — Факультетимизда қизлар кўпчилигини ташкил қиладиган. Уларни асосий дарслардан ташқари тўқувчилик, тикувчилик, хунармандлик ва мантийқий тафаккурни оширишга қаратилган “Заковат” тўғраги, психология курсига жалб қилганмиз. Талабаларнинг қизиқишига қараб нотиклик, журналистика йўналиши буйича ҳам ташкилотлар билан ҳамкорликни йўлга қўйдик. Ёшларнинг илмий тадқиқот олиб бориши учун керакли маслаҳатларни бериб бораемиз.

— Аввалига талабаларни ўргандим, — дейди мазкур университетнинг тарих факультети тьютори Фарход Раҳматиллаев. — Шундай йилги-қизлар бор, ҳақиқатан ҳам билими кучли. Интилувчан, тартибли. Аммо ўқув учун шартнома пулини тўлашга имконияти етмайди. Баъзилари ўқишдан ташқари пайтда ишлашга ҳаракат қиладиган. Уларга биринчи мақсад фақат ўқиш бўлиши кераклигини, шартнома пулини тўлашнинг муқобил вариантларини топиш мумкинлигини айтдим. Масалан, ўзаро суҳбат пайтида бир талабамиз ўзи яшайдиган жойда “Темир дафтар”га киритилганини билдим. Дарслар бошланганига тўрт ойдан зиёд вақт ўтган бўлса-да, қийналганини, ота-онаси йўқлигини ҳеч қимга айтмаган. У яшайдиган ҳудуд ҳокимлиги билан гаплашиб, ҳокимликнинг ўқув шартнома пулини тўлаб бериш ваколатидан фойдаландик. Талабамиз жуда хурсанд бўлди. Университетимизнинг 4 мингга яқин талабаси ижарада туради. Улар яшайётган жойларни шароитига қараб “қизил”, “сарик”, “яшил” ҳудудга ажратганмиз. Айнан “қизил” ҳудуддаги талабалар тьюторлар ёрдамида яхшироқ шароитли уй ёки талабани тур-курни оширишга қаратилган “Заковат” тўғраги, психология курсига жалб қилганмиз. Талабаларнинг қизиқишига қараб нотиклик, журналистика йўналиши буйича ҳам ташкилотлар билан ҳамкорликни йўлга қўйдик. Ёшларнинг илмий тадқиқот олиб бориши учун керакли маслаҳатларни бериб бораемиз.

Гуруҳ мураббийидан фарқи

Тьюторнинг ўқитувчи ёки мураббийдан асосий фарқи шундаки, у ўзига бириктирилган таълим олувчининг қизиқиш ва интилишини, муаммо ва қийинчиликларини чуқур таҳлил қиладиган. Талаба атрофидаги интеллектуал ва психологик муҳитни синчковлик билан ўрганади. Аънавий равишда талаба билан ишлайдиган ўқитувчилар ривожланишнинг индивидуал йўналишини танлашда доимо малакали ёрдам беролмайди. Агар биз аниқ ривожланиш хусусиятларига эга (иқтидорли ёки ноғирон) талабалар ҳақида гапирадиган бўлсак, муаммо янада мураккаблашади.

Яна бир жиҳат, баъзи олий ўқув юртыларида талабаларнинг ихтисослиги учун жуда аҳамиятли бўлмаган фанлар ўқитилиши сир эмас. Натигада жуда кўп фанларни ўқиган, аммо уларни бир-бири билан боғлай олмайдиган мутахассис етишиб чиқади. Ёки бошқача манзара: абитуриент ўзи танлаган университетга ўқишга киради, аммо муассасада ҳеч қим унинг ривожланиши билан шугулланмайди. Талабанинг муваффақияти кўп жиҳатдан ўқишдаги устозларига боғлиқ. Аксарият ҳолларда ёшлар ўзининг келажак ҳақида битирувчи курсда ёки университетни тарқ этганда ўйлай бошлади. Ушбу муаммоларни ҳал этишда эса тьютор ёрдамига эҳтиёж сезилади. Тьютор имтиёз, имкониятларни кўриш, камчилик-

ри Феруза Мадраҳимова. — Бу бевосита профессор-ўқитувчининг ўзига юклатилган вазифаси эди. Улар бирорта гуруҳда қирқ нафардан ортиқ талабага мураббийлик қилар ва университет томонидан ойлик иш ҳақига кўшимча 20-25 фоиз устама оларди. Лекин бу қайсидир маънода профессор-ўқитувчига оғирлик қиларди. У дарс ўтиши, илмий иш билан шугулланиши, бундан ташқари, ўша гуруҳдаги 30-40 талабанинг

шахсий ҳаётини бохабар бўлиши керак. Айниқса, узоқ вилоятлардан келиб ўқиётган талабалар билан ишлаш қийин масала. Улар билан шугулланиш мураббийга ҳам жисмонан, ҳам руҳан оғирлик қиладиган. Ана шу нуқтаи назардан, барча олий таълим муассасаларида гуруҳ мураббийи институти бекор қилиниб, ўрнига мошпи профессор-ўқитувчининг ойлгига тенглаштирилган бир шатат бирлигидаги тьюторлик амалиёти йўлга қўйилди.

— Тьютор талабага ҳам оталик, ҳам оналик қиладиган, — дейди Тошкент давлат иқтисодий университетининг “5 ташаббус” маркази координатори Азизбек Омонов. — У талабанинг оилавий шароитини чуқур ўрганади. Ҳар оилада ҳар хил муҳит. Бу жамият муҳитига тўғри келмаслиги мумкин. Айнан ана шу муаммоларни ўрганиш ва талабанинг кўнглига йўл топиш, муаммони юзага чиқариш ҳам тьюторнинг вазифаси саналади. Агар у юзага чиқмаса, суиқасд ҳолатига келиб қолиши мумкин. Айнан тьютор лавозимининг жорий этилиши маънавият соҳасидаги ишларнинг тўри олиб борилиши, ҳар қандай масалада айнан талабанинг ўзи билан бевосита ишлаш имконини бермоқда.

Тьютор фаолиятининг ривожини ва вақтдан унумли фойдаланиши учун уларга планшет берилган. Қаерда, қандай фаолият кўрсатяпти, ким билан қандай шугулланмоқда — барчаси университет мазмурияти ва ота-оналарга онлайн кўриниб туради.

“Тьютор ташкилотчи, сабр-тоқатли, талаба учун очик юзли бўлиши муҳим. У ўз нуқтаи назарига эга бўлмаган, мақсадини белгилай олмайдиган талабанинг қизиқишларини аниқлаб, келажакда қандай тасавурини бойитиши, талабанинг ҳар бир қадами ва хатти-ҳаракатининг оқибатини англашига ёрдам беради.”

Қандай билим ва кўникмага эга бўлиш керак?

Тьютор ҳам бутун гуруҳ билан, ҳам индивидуал иш олиб боради. Албатта, мутахассис педагогик ва психолог билимга, таълим жараёни иш-тироқчилари билан муносабат ўрнатилишига эга бўлиши зарур. Тьютор таълим тизими ва меҳнат бозорининг ривожланиш тенденциялари, истиқболли касблар ва яқин келажакда қандай компетенциялар талаб қилиниши ҳақида тасаввурга эга бўлиши керак. У ўз талабаси учун мавжуд таълим имкониятларини тўлиқ кўриши талаб этилади. Шу маънода, бугун юртимиз олий таълим тизимида жорий этилган янги лавозим ёшларнинг малакали мутахассис бўлиб етишишида ўзига хос кўприк вазифасини ўтайди.

Рисолат МАДИЕВА,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

Маъруфжон ЖАЛИЛОВ,
Ўзбекистон миллий метрология институти директори ўринбосари

Ҳозирги кунда ҳар бир соҳа ёки тармоқ ривожини илм-фан ва ишлаб чиқариш ҳамкорлигисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Айниқса, ишлаб чиқаришга илмий инновацияларни кенг жорий этиш, ушбу таълим билан уйғунлаштириш ижобий самара беради. Ўзбекистон миллий метрология институти томонидан санаот корхоналарига стандартлаштириш, метрология ва мувофиқликни баҳолаш йўналишларида малакали кадрлар тайёрлаш ҳамда соҳага доир илм-фан ва таълимни ривожлантириш буйича тизимли ишлар қилинмоқда.

Бу йўналишда Тошкент давлат техника университети, Тошкент ахборот технологиялари университети, Тошкент давлат аграр университети, Тошкент кимё-технология институти, Тошкент архитектура-қурилиш институти, Тошкент тўқимачилик ва энгил санаот институти, “Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжали-

гини механизациялаш муҳандислари институти” миллий тадқиқот университети, Тошкент фармацевтика институти, шунингдек, вилоятлардаги қатор олий таълим даргоҳлари билан яқин ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган.

“Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти” миллий тадқиқот университети билан ҳамкорлик доирасида бир қатор амалий учрашувлар ўтказилди. 2021 йил апрелдаги ана шундай тадбирда таълим даргоҳидаги мавжуд имкониятлардан фойдаланган ҳолда “Метрология ва стандартлаштириш, сертификатлаштириш” йўналишини ташкил этиш масаласи кўриб чиқилди ҳамда талабаларнинг назарий ва амалий билимларини ошириш мақсадида ўқув ва амалиёт дарсларини институтимиздаги синов ва калибрлаш лабораторияларида ташкил этиш, назарий билимларни амалиётда қўллаш имкониятини яратиш, келажакда ушбу соҳада етуқ малакали кадрлар тайёрлаш буйича келишувга эришилди.

Пировардида университет негизда “Метрология, стандартлаштириш ва махсулот сифати менежменти йўналиши” (тармоқлар буйича) очилди. Ушбу йўналишнинг очилиши санаот тармоқларига соҳа буйича юқори малакали илмий

ИЛМ-ФАН ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ИНТЕГРАЦИЯСИ

кадрлар тайёрлаш ҳамда олий таълим муассасалари билан инновацион ҳамкорликни йўлга қўйиш, мустақил изланувчилар ва иқтидорли талабаларнинг интеллектуал билиминини ошириш орқали

илмий салоҳиятга эга етуқ кадрларни етиштиришга замин қиладиган. Ўзбекистон техник жихатдан тартибга солиш агентлиги ва Тошкент кимё-технология институти ўртасида тузилган икки

томонлама шартнома ҳақида ҳам шундай фикрларни билдириш мумкин. Унга қўра, ўтган йилнинг июнь ойида институтида “Метрология, стандартлаштириш ва махсулот сифати менежменти” йўналиши буйича тахсил олган бакалавр босқичи талабаларининг битирув имтиҳонларида ЎЗММИ масъуллари давлат аттестация комиссияси раҳбари сифатида иштирок этди.

Юқорида қайд этганимиздек, институтимиз вилоятлардаги илмий таълим даргоҳлари билан ҳам ҳамкорликни йўлга қўйган. Фаргона ва Жиззах политехника институти, Урганч давлат университети, Наманган муҳандислик-технология институти, Навоий давлат кончилик институти ва бошқа ОТМлар билан ҳамкорлик, тажриба алмашиш йўлга қўйилган.

Ҳозирги кунда давр талабига жавоб берадиган мутахассисларни тайёрлашда амалиёт ва назарияни уйғунлаштириш катта аҳамиятга эга. Бу, айниқса, метрология йўналишида тахсил олаётган талабалар учун амалиётнинг биринчи кунданок мутахассислик буйича соҳадаги янгиликлар, имкониятларни билишига, англашга ҳамда ўз билимларини чархашга ҳақиқий имконият яратди, десак тўғри бўлади.

Навоий давлат кончилик институтида “Метрология, стандартлаштириш ва махсулот сифати менежменти” йўналишида тахсил олаётган 1-босқич талабаларига ЎЗММИ Навоий филиали лабораторияларида экскурсия ташкил этилди. Талабалар экскурсия давомида ўлчаш воситаларини қиёслаш, метрологик аттестациялаш ишлари қоида ва усуллари, талаб ва меъёрлари, шунингдек, филиалдаги барча лабораторияларда мавжуд намунавий ускуналар билан таништирилди. Мазкур саҳнат ва танишувлар ўтган йилнинг 11 июнь кунини институтларимиз ўртасида метрология йўналишида малакали кадрларни тайёрлаш, соҳага доир илм-фан ва таълимни ривожлантириш буйича имзоланган ҳамкорлик меморандумида ҳам кўзда тутилган.

Шундай учрашувлар Фаргона политехника институти ва Урганч давлат университети раҳбарияти, профессор-ўқитувчилари билан ҳам ўтказилди. Имзоланган келишувлар санаот корхоналари метрология йўналишида малакали кадрларни тайёрлаш, соҳага доир илм-фан ва таълимни ривожлантириш ҳамда 5+1 тамойили асосида талабаларнинг назарий билимларини ишлаб чиқариш қувватларида амалиётлар ташкил этишда асқатяпти.

Ўзбекистон миллий метрология институти эшикларини соҳага доир таълим олаётган, илмий изланувчилар олиб бораётган, метрология фаолияти билан шугулланаётган ҳар бир юрtdошимиз учун доимо очик ва уларни амалий ҳамкорликка чорлайди.

